

Nr 310.

Av herrar **Persson** i Stockholm och **Hagberg** i Luleå, *angående revision av alkoholistlagstiftningen, m. m.*

I årets statsverksproposition äskas sammanlagt 2 730 000 kronor till alkoholistvården. Det finns anledning att ställa frågan huruvida alkoholistvården bedrivs på ett sådant sätt, att bästa möjliga resultat ernås för de medel, som offras på densamma. Det finns intet officiellt material som kan läggas till grund för utformandet av ett svar på en sådan fråga. Av någon anledning föres nämligen ingen statistik över antalet förbättrade alkoholister, som hållits internerade.

Alkoholistvården i sin nuvarande utformning tar främst sikte på att skydda samhället från alkoholismens sociala verkningar. Detta söker man ernå genom att vidtaga sådana åtgärder mot alkoholismens offer, som mer ha karaktären av repressalier än av vård.

Alkoholismens orsaker äro mångskiftande. Den kan orsakas av psykisk abnormitet. Den kan ha sin orsak i ekonomiska svårigheter, i olyckliga familjeförhållanden, i otillfredsställande bostadsförhållanden etc. Den kan vidare enligt senaste läkarrön ha sin orsak i rubbningar i kolhydratomsättningen, vilka leda till ett inre hungertillstånd, som inte kan stillas genom tillförsel av föda.

Alkoholisterna måste, oavsett orsakerna till alkoholismen, betraktas och behandlas som sjuka människor. Detta betraktelsesätt utesluter givetvis inte att samhället vidtager åtgärder för att skydda andra medborgare från skador som kunna tillfogas dem av människor, vilka till följd av alkoholism icke äro herrar över sig själva och sina handlingar. Men riktpunkten för de samhälleliga åtgärderna bör vara vård i avsikt att om möjligt bota alkoholisten.

Den nuvarande alkoholistlagstiftningen har en annan inriktning. Den syftar till att straffa i stället för att hjälpa. Envar som vill bestrida detta påstående bör göra ett besök vid någon av statens alkoholistanstalter eller, om detta icke kan ske, studera de stadgar som gälla för dessa. De som göra detta skola finna, att även om man i alkoholistlagen använder sig av uttrycken »sjukdom» och »vård», så omsättas dessa begrepp i praktiken i begreppen »brott» och »straff».

Det officiella namnet å alkoholistvårdens bottenanstalt är, betecknande nog, »statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes». Där »botas» alkoholister samtidigt som anstalten tagits i bruk för verkställighet av straffarbete och fängelsestraff. Vi citera ur den Kungl. Maj:ts stadga som gäller för alkoholistvården vid Svartsjö:

»Såsom disciplinstraff må användas:

- c) Inneslutning under högst 30 dagar i straffcell med eller utan arbete.
 d) Inneslutning i straffcell enligt mom. c med hårt nattläger under högst 8 dagar av strafftiden; samt
 e) Beträffande manliga tvångsarbetare i synnerligen trängande fall prygel till ett antal av högst fyrtio eller, om den felande ej fyllt aderton år, äga med ris.

Vid inneslutning i straffcell med hårt nattläger må nattetid i cellen utöver en träbrits icke finnas något föremål, som kan användas för vinnande av bekvämlighet och vila, och skall den bestraffade under natten behålla sin dagliga dräkt.»

Sådant straff kan åläggas därest en internerad vägrar att utföra honom förelagt arbete eller bryter mot anbefalld ordning eller brister i anständigt uppförande. Bland de angivna disciplinstraffen märkes, förutom prygel, inneslutning under högst 30 dagar i straffcell, med eller utan arbete, vilket straff kan skärpas genom föreskriften om hårt nattläger under högst 8 dagar av strafftiden. Bestämmelserna om straffcell innebär att den straffade kan hållas inspärrad upp till 30 dagar och under angivna förhållanden utan att straffet behöver avbrytas för någon utomhusvistelse under hela strafftiden.

Hur är då det klientel beskaffat, vilket skall »förbättras» med hjälp av sådana medel som de i stadgan nämnda? Svaret gavs senast 1938 av doktorerna G. Adell och Gustaf Jonsson. De genomförde då en undersökning av klientelet å Svartsjö och funno att det stora flertalet av de internerade var mer eller mindre psykiskt abnorma. Kan man då förbättra psykiskt abnorma med sådana åtgärder, som enligt kungliga stadgan står deras vårdare till buds?

Man kanske vill invända att prygelstraffet inte längre tillämpas. Varför skola bestämmelserna i så fall kvarstå i en kunglig stadga? Vad det gäller bestämmelserna om straffcell så tillämpas dessa fortfarande.

Även i stadgan för alkoholistanstalten å Venngarn, vilken anstalt ju endast mottager den fogligare delen av alkoholisterna, är föreskrivet:

»Är förseelsen av svårare beskaffenhet eller gör den intagne vid upprepade tillfällen sig skyldig till förseelse må han efter direktörens bestämmande under en tid av högst 7 dagar hållas isolerad.»

Kan man bota olyckliga människor, som till följd av alkoholism icke kunna vara fullt ansvariga för sina gärningar, med dylika medel? Eller är det nödvändigt att bibehålla stadgebestämmelser om prygel och föreskriften om tillgripandet av straffcell med hårt nattläger och andra pinobestämmelser för att skydda samhället och dess medborgare mot alkoholisten?

Sådana bestämmelser vittna värtaligt om den svenska alkoholistvårdens efterblivenhet. Vårdanstalterna äro faktiskt utrustade som straffanstalter

med, åtminstone vad det gäller Svartsjö, celler som bostäder för klientelet. Däremot saknas vid anstalterna vad som främst av allt borde finnas, nämligen medicinsk ledning och anordningar för medicinsk-psykiatrisk vård, resurser för diagnostik och behandling, ämnesomställningsundersökningar och läkare med psykiatrisk utbildning.

För att bli direktör eller assistent vid en alkoholistanstalt fordras inga andra kvalifikationer än att vederbörande skall ha avlagt studentexamen eller avgångsexamen från tekniskt läroverk, och av personalen i övrigt fordras endast att vederbörande skall kunna »fostra och leda» de internerade och undervisa dem i förekommande yrken. Några kvalifikationer, som ha med vård i detta ords egentliga bemärkelse att göra, äro icke föreskrivna som villkor för anställningen.

Alkoholistvården är på intet sätt differentierad. Akuta fall av delirium tremens sändas till alkoholistanstalter trots att deras rätta plats vore å sjukhus, imbecilla likaså, vilka å alkoholistanstalterna få vistas tillsammans med alkoholister utan psykiska defekter. Allt till plåga och skada för hela klientelet.

Alkoholistlagstiftningen är synnerligen effektiv i fråga om myndigheternas möjligheter till ingripande mot enskilda medborgare. Om detta vore inte så mycket att säga såvitt inte alkoholistvården vore av sådan beskaffenhet, att dess karaktär av straffåtgärder till överväldigande del överflyglar dess vård- och hjälpkaraktär. De nuvarande anordningarna innebära i realiteten, att en medborgare kan åläggas ett hårt straff med för livstid bestående följder utan att på långa vägar ha sådana möjligheter till försvar och garantier för ett domslut utfärdat på objektiv grund, som vad kriminella förbrytare, vilka dömas av domstol, äro tillförsäkrade.

Med hänvisning till det anförda föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning och förslag till en sådan revision av alkoholistlagstiftningen och av bestämmelserna angående alkoholistvården;

att bestämmelserna i sina praktiska verkningar ge uttryck för åsikten, att en alkoholist är en sjuk människa, i behov av vård;

att de möjliggöra en differentiering av alkoholisterna, så att varje enskild erhåller den behandling som just hans fall kräver;

att alkoholistanstalterna erhålla den organisation och utrustning som betingas av en sådan alkoholistlagstiftning;

att de bestämmelser, som avse att utgöra ett rättsskydd för alkoholisterna, göras till föremål för en översyn, samt

att Kungl. Maj:t utan att avvakta den begärda utredningens resultat ur stadgarna för alkoholistanstalterna avlägsnar bestämmelserna om prygel och övriga brutala disciplinbestämmelser, som ha karaktär av plågsamma och hälsovådliga straff.

Stockholm den 21 januari 1944.

Set Persson.

H. Hagberg.